

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р **Стефка Венкова**, Институт за изследване на изкуствата – БАН,
за дисертационния труд на **Петя Цветанова Цветанова** – докторант
към катедра „История на музиката и етномузикология”,
ТКДФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров” на тема:

РЕКВИЕМЪТ: ЖАНРОВ ОБРАЗЕЦ И ИСТОРИЧЕСКИ ОБРАЗИ

за присъждане на образователната и научна степен доктор

Дисертацията на Петя Цветанова се вписва в актуалната през последните години у нас тенденция към изследване на авторските опуси, възникнали на основата на музикалните богослужебни жанрове – западно и източноевропейски, като се предлага тяхното многоаспектно разглеждане с изявен стремеж към цялостно обхващане на проблематиката чрез съвременни методологични подходи. Именно тук настоящото изследване поставя своя основен интерес – „върху разглеждането на един религиозен жанр и неговото проявление в изкуството“ (с. 6). Въведеният от докторантката научен понятиен апарат е адекватен на изследването и убедително аргументиран. Така се извеждат термини като *литургичен жанров образец* и неговите исторически образи – *художествения жанров образец*, *вторичния художествен жанров образец*, които изграждат *жанрова мрежа* и други.

В дисертационния труд е следван комплексен изследователски подход, в който аналитичният метод съчетава музикологични подходи с теологичните основания на жанра. По този начин се продължава съвременната изследователска тенденция у нас за осмислянето на авторската богослужебна музика в модуса на църковността – метод, разработен от Кристина Япова. Така заявеният и проведен метод на „екзегетическо разпластяване на жанра“ (с. 23) обединява иманентномузикалния анализ с

богословския смисъл на изследваните произведения, който намирам за подходящ спрямо темата на труда. Разглеждането на богослужебните основания на жанра е условие за разкриването на това равнище в тях, което ги легитимира като реквиемни композиции.

Като целесъобразен бих окачества подхода, в който връзките между отделните реквиемни композиции не се основат върху хронологическата зависимост или върху идеята за развитие на жанра, „а ще бъдат положени в една концентричност, която предполага обръщането на всеки *образ* назад, в сравнителен план, в произхождащо отношение спрямо неговия *образец*“ (с. 13). Това е и основен принос на работата по посока на изграждането на „единен цялостен смисъл“ (с. 27) посредством посочване на връзките между отделните музикални опуси с жанровия образец, както и помежду им.

Изследването се центрира върху няколко „крайъгълни“ исторически образци на жанра на реквиема, които от гледна точка на избрания метод на изследването, се разглеждат не в своята историческа последователност, а от гледна точка на различните екзегетически пластове: исторически пласт – Брамс, Верди; алегорически – Бритън, тропологически – Пендерецки, анагогически – Моцарт. Като особено приносно определям разглеждането в текста на три реквиема, създадени през последните тридесет години от български композитори – Велислав Заимов, Емил Табаков и Нева Кръстева. Освен, че това се прави за първи път, удачно е избран и подходът към тях през призмата на теориите за *културния трансфер* и *културния превод*. Липсата на непосредствена връзка с литургичния жанров образец (с. 262) в българската музика, отправя българските реквиемни опуси, според авторката, към парадокс в съществуването на жанра „реквием“ в българската култура, поради това, че той, „въпреки че е религиозна творба, се реализира само като музика-култура“ (с. 264).

Важни приноси на дисертационния труд са: задълбочено изследване на съотнасянето на литургичните основания, идентифициращи и представящи реквиемния жанр към жанровата традиция на авторските реквиемни опуси; поставянето на всяка конкретна реквиемна творба в рамките на социокултурния и религиозния контекст на своето време като възможност за набелязване на важните жалони към разбирането на историческите образи на жанра през различните исторически периоди: оперното влияние и естетизирането на литургичния жанров образец през XIX в.; XX в. и реквиемът; българският прочит на жанра и други. Изследването е ясно структурирано, изказът е прецизен и стегнат. При бъдещото публикуване, което препоръчвам горещо, е добре да се прецизират техническите грешки и би могло да се ревизира честата употреба на думи като „интенционално“, „овъзможностило“, „обговорена“ и други. Убедена съм, че предвид своята тематична и методологическа многопластовост, текстът и въпросите, свързани с него, ще имат своите продължения както в мисловната нагласа на докторантката, така и в бъдещи музикологични изследвания.

Авторката има пет публикации по темата на дисертационния труд, реализирани в периода 2013 – 2016 г., които представят съществени моменти от изследването. Авторефератът включва всички необходими елементи и пълно и адекватно отразява съдържанието на труда.

Въз основа на приносния характер на дисертационния труд давам своята положителна оценка за него и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Петя Цветанова Цветанова образователната и научна степен доктор в професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство”.

13 август 2018 г.

доц. д-р Стефка Венкова